СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДЩЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XL. Ч. 66. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 21 березня 1932. — VOL. XL. No. 66. Jersey City, N. J., Monday, March 21, 1932. THREE CENTS.

КОАЛІЦІЯ З ДЕМОКРАТІВ І РЕПУБЛИКАНЦІВ ПРОТИ ПОДАТКУ ВІД ПРОДАЖЕЙ

ВАШИНҐТОН. — Палата послів була знову свідком палкої дебати над справою дальшого оподаткування населення в ціли покриття міліярдового буджетового недобору.

Опозиція складалася з демократичних і републиканських послів. Вона піддала гострій критиці спосіб оподаткування і домагалася, щоби богата кляса перебрала на себе дальші податки. В той спосіб піднесено опадаткування осіб з високими приходами. Максімум оподаткування виносить тепер 65%. Такий податок платять ті, що заробляють річно понад $5,000,000. Піднесено також податок з 5% на 7% тим особам, котрі заробляють річно понад $8,000.

Демократи показалися найбільшими ворогами нового податку від продажей і звертали увагу послам, що коли вони голосуватимуть за цей податок, то не мають чого показуватися між виборцями і думати про новий вибір.

ВЕСНА ВЖЕ ОФІЦІЯЛЬНО ЗАЧАЛАСЬ.

НЮ ЙОРК. — Місто вже рахується з тим, що з днем 20 березня повинна прийти весна. Але на ділі її ще не видно, бо березень був такий морозний, як ніколи. Зате в січні заносило весною. Наразі ще треба надіятися зимна і дощів, а щойно по них — весняного подиху. Таке заповідає метеорольоґічне бюро.

ЛИНДБЕРҐ КОНФЕРУЄ З ДЖАНСОНОМ.

ГОПВЕЛ (Ню Джерзи). — На просьбу Линдберга спроваджено з вязниці з Нюарку до дому Линдберґа Генри Джансона, ніби нареченого Беті Гов, няньки викраденої дитини Линдберґів. Про що вони обидва говорили, не знати. Подають тільки те, що Джансона арештовано й допитувано, але не доказано йому ніякого звязку з тими, що замотані у викраденця дитини. Линдберґ заявив, що він ніколи не обвинувачував Джансона, а арешт перевела поліція без його відома.

ШУКАЮТЬ ПРИЯТЕЛЯ ВОКЕРА.

НЮ ЙОРК. — Леґіслятурна комісія, яка займається господаркою міста, розсліджує також деякі справи мейора Вокера. Вона вже пробувала вглянути в грошеві засоби, які є до розпорядимости миссис Вокер, а тепер пошукує вже від 4 місяців Джана Мек Кіона, котрий спекулював в імени Вокера на біржі. Хоч пошукування переводять доволі енерґійно, то всетаки ніхто не знає, де цей свідок знаходиться.

СТРАЙК МАЙНЕРІВ ПОШИРЮЄТЬСЯ.

ВИЛКС БАРЕ. — Від кількох днів треває страйк майнерів твердого вугля. На страйк вийшло яких 20,000 майнерів. З приводу страйку вже прийшло до ріжних кровавих сутичок. Є вже кілька осіб ранених. Багато домів підміновані динамітом. Все це є головно наслідком боротьби між самими майнерами, себто тими, що вийшли на страйк, і тими, що відтягаються від страйку. Страйкуючі нападають на страйколомів і з того приводу приходить до важких терть і стрілянини. Майнерська поліція розганяє пікетчиків і страйкуючих, котрі відганяють страйколомів від роботи.

Страйкують довкола Вилкс Баре, Скрентону, Патсвил і Шенандоа.

Замішання вносить між майнерів ще й те, що екзекутивні ради трох округів „Юнайтед Майн Воркерс" розголосили заяву, в котрій подали, що страйк, який вибух в 1 і 9 окрузі, не є затверджений, та що він „принесе велику шкоду робітникам і промислови і не дасть ніякого поліпшення".

СУДДЯ В ОБОРОНІ ПОКРИВДЖЕНИХ ЮНІЄЮ.

НЮ ЙОРК. — Суддя Пітер Шмук взяв в оборону 15 членів 3-го відділу „Інтернешенел Бродергуд оф Електрикал Воркерс", які жалуються, що урядники юнії переслідують їх за те, що вонни віднеслися до суду і домагалися зложення рахунків з боку урядників. Суддя сказав, що це є „смішно" ставити юнію вище понад суд, себто понад закон та державну владу, і вимагати від членів, щоби вони повинувалися тільки юнії. Урядники опиралися на тім, що члени мають у першу чергу полагоджувати справи в самій юнії.

ПОЧТА ПРОТИ ЛЬОТЕРІЙНИХ ІГОР.

ВАШИНГТОН. — Почтовий департамент хоче загострити переслідування тих осіб, що грають на льотерії. Річ іде головно про ті льоси, які міліонами розпродують в Америці в звязку з кінськими перегонами в Анґлії, себто з Свіпстейкс", з яких міліони припадають на шпиталі, а частина тим, що виграли льоси. Почта заповідає, що не допустить в обіг тих часописів, котрі пишуть про виграні з такої льотерії та подають особи, котрі виграли, де вони мешкають, що роблять, та що думають робити з виграними грішми. Почта каже, що така писанина дає тільки даремну рекляму тим інституціям, які займаються влаштуванням цих льотерій, котрі тут заборонені.

„НА РАДЯНЩИНІ НЕМА БЕЗРОБІТНИХ".

Гордовиті заяви большевиків, що, мовляв, „на Радянщині нема безробітних", виявились неправдивими. Париські „Послідні Новости" пишуть, що на Радянщині такеж безробіття, як і в інших державах. У Ленінграді влада звільняє багато службовиків підприємств. З „Червоночо Трикутника" звільнили 10,000 робітників із 30,000. З „Червоної Путилівки" звільнили більш як 15,000 робітників із 48,000. На менших підприємствах звільняють теж більшу частину робітників.

ПРИДУНАЙСЬКИЙ СОЮЗ НЕ КЛЕЇТЬСЯ.

У Франції наступило певне незадоволення, що міжнародні чинники не піддержують активно, як того Французи сподівалися, проекту премієра Тардю, щоб створити економічний союз придунайських держав.

ЗБИРАЄ КОРОБКИ ВІД СІРНИКІВ.

В Шкоції у місті Ґлесґові містер Джонсон збирає коробки від сірників. Від 1922 р. до тепер зібрав він 6,000 коробок усякого роду. В тім числі має 660 японських коробок.

ВТЕКЛА З ВЯЗНИЦІ Й ПЕРЕБРАЛАСЯ ЗА ХЛОПЦЯ.

У фармера Г. Палмера на північ від Верміліон, Алта., найнявся до роботи молодий хлопець. По короткому часі фармер переконався, що його робітник не хлопець, лише дівчина. Показалося, що це є перебрана 18-літня дівчина Мейрі Меллин, яка недавно втекла з вязниці в Норт Бетелфорд, Саск. Мейрі разом з іншою дівчиною вчинила була грабунковий напад на Китайця в Юниті, Саск. Поліція зловила її й відпровадила до вязниці, звідкіля вона втекла й перебралася за хлопця. — Меллин знов арештовано й відставлено до вязниці.

ПРОТИКОРШЕМНИЙ ПЛЕБІСЦИТ І ПАНСЬКІ ЦВІТИ.

Цими днями повідомило староство в Сокалі громадський уряд у Поториці, що громада може перевести в себе плебісцит на скасування продажі алькольних напитків, але громадська рада рішила 18 голосами проти 4 не переводити плебісциту. Зате поставив ревний війтуньо з кількома радними внесок, щоби п. графови Дідушицькому подарувати 1 метер громадського вигона здовж гостинця, бо панські цвіти порошаться! На засіданні був увесь час присутний постерунковий.

ЯК НА ПРАКТИЦІ ВИГЛЯДАЄ ДОПОМОГА БЕЗРОБІТНИМ.

В Дрогобичі заснувався „Український Парохіяльний Комітет Допомоги Безробітним і Убогим". Голова цього Комітету, о. Ігум. Бараник, звернувся був до заступника старости, Кіселевського, який є рівночасно головою Повітового Комітету допомоги безробітним, з проханням дозволити на збірку для безробітних по селах, і такий дозвіл дістав. Але постерунок поліції в Дрогобичі сконфіскував зібрані в Раневичах жертви і лісту безробітних, заборонив дальшу збірку, а збірщикам загрозив, що будуть потягнені до відповідальности.

З УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ.

Концертова управа Вери Бул-Гол підписала з нашим скрипаком п. Романом Придаткевичем умову в справі влаштування концерту дня 28 березня, в годині 8.30, в "Albany Institute of History and Art", під зарядом "Monday Musical Club" в Албані, Н. Й. Разом з тим підписано контракт на виступ українського трія, який відбудеться дня 30-го березня вечером в Titusville, Pa., в поміщенню "Titusville Woman's Club."

БЕЗУМНИЙ РЕФОРМАТОР.

Румунський премієр Йорґа є великим всезнайком. Він не є лише професором букарештенського університету (а ц. р. навіть його ректором), але теж членом Румунської Академії Наук, премієром і міністром народньої освіти, видавцем і редактором ґазети „Няльул Румунеск", промовцем, поетом і драматурґом. Про нього говорять з іронією, що він все знає і все чує, все читає і відає. А при цьому всьому у нього бувають цирковим розмірів скоки думок при рівночаснім виявi самопевности і зарозумілости, яку часто зустрічається у людей зі сходу. Вслід за цим премієр Йорґа є й революціонером і законодавцем і реформатором. За його панування фабрикація ріжних законів збільшилася до абсурду. В Румунії видається тепер стільки законів, як у всіх европейських, американських, африканських, австралійських і азійських державах разом. А деякі з цих законів чи розпорядків є дійсним доказом безумства їх творця. Ось недавно премієр Йорґа видав розпорядок, що наука в середніх школах має тревати безперервно від пів до осьмої рано до пів до третьої по обіді, при чому наука має відбуватися без якихнебудь шкільних підручників. Розуміється, що родичі ніяк не одушевляються цими „реформами" Йорґи, а навпаки, піднесли проти них свій рішучий протест.

ЗА ПОДАТОК.

В селі Кречевичі на Ковельщині стався такий випадок. До села приїхав секвестратор волосного уряду Повурськ, В. Воцковський з поліціянтом для стягнення залеглих податків. Бідна вдова Марта Шевчукова не мала звідки заплатити податок і секвестратор хотів забрати в неї єдину й останню корову. Бідна Шевчукова благала його дати реченець для сплати, але секвестратор був невблаганий. Тоді на крик жінки зібрався натовп біля 500 людей, які відібрали від секвестратора корову та не допустили до арештування двох провідників селян, які нібито підбурювали проти секвестратора. Натовп заняв проти представників влади таку грізну поставу, що їм не лишалось нічого, як чимскорше забиратися з села. Потім у звязку з цим кількох селян арештували.

САМОГУБСТВО СЕКВЕСТРАТОРА.

Секвестратор волости Олександрія Ян Пекутовський кинувся з моста з висоти 15 метрів до річки Горині і, пробивши лід, утонув. Причина самогубства: боязнь відповідальности за дефравдацію громадських грошей і то, як кажуть, усього 410 злотих.

ГРЕКИ Й РИМЛЯНИ ЗНАЛИ АВТОМАТИ.

Механічні конструкції були знані вже в Греків і Римлян. Перший зробив автомат математик і конструктор Архитас із Таренту, ученик Пітаґора. Він дослідив взаємини тонів і започаткував науку про акустику. Його автомат був це голуб з дерева, який не тільки що літав, а й воркотів. Літ 50 пізніше Деметрій із Фалерону вибудував чудового слимака, що лазив і ріжки висував і ховав. У февдальних віках найкращий автомат величезного вірла, що літав, рухав головою й дзюбом, вибудував німецький астроном Іван Міллер, званий Реґіомонтанус. Він же вибудував і муху, що літала й бреніла. Французький механік Воконсон виконав змию, що повзла, сичала, а й кусала.

ДОБРИЙ СОЛТИС.

В селі Старий Кокорів, пов. Кремянець, зрабували у вдови К. Рудецької більшу суму грошей і деякі річи, що пропало без сліду. Та недавно хтось (певно спільник, якого скривдили при поділі) виписав докладно грабіж, написав, хто брав у ній участь та вивісив у селі. Коли поліція перевела слідство, виявилося, що головним опришком був солтис (начальник) того села.

ПОЛЬЩА, ЯПОНІЯ Й РОЗЗБРОЄННЯ.

Конференція роззброєнь радить у Женеві під гарматній гук з Далекого Сходу. Це дає привід пресі ріжно розписуватись на ті теми і ріжні висновки з цього робити. Одні держави є за, а другі проти роззброєння. При цьому видвигають ріжні арґументи, які одначе тепер не ділають. Польща грає велику ролю в питанню роззброєння, зглядно зброєння. Вона секундує Франції, на кожному кроці попираючи свої тези небезпекою большевизму для всієї Европи, німецькою небезпекою і т. п. Всі ті арґументи тепер не мають віри, тому хопились останнього, а саме далеко-східнього конфлікту. Поминувши це все, як річ нереальну і без вигляду на успіх, Польща і публична її опінія стоїть по боці Японії. Забувається при цьому на судьбу побідженних і безборонних, бо це невигідно тепер. Одним словом: у східному конфлікті бачать Поляки взірець для себе. До цього в останньому моменті долучився ще й литовсько-німецький конфлікт. Як доносить преса, має Польща зі східного конфлікту ще й користи з ріжних замовлень Японії на великі суми. Головно йде про зброю. І в таких обставинах говориться про роззброєння. Жадається морального розброєння якраз в протилежність своїм тенденціям.

ГАРАЗДИ ПРЕСИ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Польська преса повідомляє, що большевицька влада зменшила число часописів, які виходили в українській мові. Найбільші українські щоденники, „Комуніст" і „Пролетарська Правда", виходять у значно зменшеному обемі. Офіціяльна оповістка оправдує це браком паперу. Але, не зважаючи на брак паперу, у Харкові й Киві зорганізували філіяльні відділи російських щоденників „Ізвестія" і „Правди".

ЛЯХИ ЗАСУДИЛИ ДРОГОБИЦЬКИХ ПЛАСТУНІВ

ПОКАРАЛИ ВЯЗНИЦЕЮ 34 ОСІБ ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО УКРАЇНСЬКОГО „ПЛАСТУ".

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Закінчився суд над 42 Українцями за приналежність до українського „Пласту". 20 осіб засуджено до вязниці по 3 місяці кождого. Засуджені: В. Кузьмович, О. Левицький, І. Озаркевич, В. Ґавдяківна, п. Підгородецький, І. Гаврилів, П. Веприк, О. Гайґель, М. Кушнір, Т. Муйла, М. Тураш, С. Зарицький, О. Веселий, М. Мотика, В. Білас, М. Івасівка, М. Смола, Марія Гузичиківна, О. Валюх і М. Драґан.

На 1 місяць вязниці кождого засуджено 14 осіб: д-ра М. Терлецького, О. Кулинича, В. Веприка, Т. Ваврика, п. Скоропада, В. Лещишина, М. Різняка, О. Гапшія, В. Біласа, І. Загарія, О. Мельницького, І. Криська, С. Біласа й П. Драґана. Інших обвинувачених звільнено від вини й кари. Оборона домагалася відрочення відбуття кари всім засудженим, але суд цей внесок оборони відкинув. Оборона вже внесла апеляцію в імени всіх засуджених.

Львівський суд, після шістьденної розправи, звільнив від вини й кари бувшого посла до сойму, Олександра Вислоцького. Прокуратура обжаловувала його за „забурення спокою", що нібито сталося підчас посольських промов посла О. Вислоцького перед своїми виборцями.

ОСИП НАЗАРУК УКЛАДАЄ УГОДУ З ЛЯХАМИ.

СТАНИСЛАВІВ (Західня Україна). — В палаті епископа Хомишина відбулася конференція У. К. Н. П. з представниками польських консерватистів. Нарада скінчилася „польсько-руською" угодою. З боку „Русинів" було багато присутніх, як станиславівських так і позамісцевих діячів У.К.Н.П. на чолі з відомим бувшим радикалом, бувшим провідником ідеї гетьманату в Америці й орґанізатором групи скоропадчуків, редактором ґазети „Америка" та невдалим творцем клерикальної партії в Америці, а тепер головним помічником в польсько-руських коншахтах еп. Хомишина, д-ром О. Назаруком.

Реферат про можливість і потребу „польсько-руської" угоди виголосив д-р Осип Назарук. Зі сторони Поляків були присутні гр. Лось, Бобжинський, Дунін-Борковський та станиславівський воєвода Яґодзінський. Кажуть, що Поляки цілком задоволені з нарад, а зокрема з реферату д-ра Назарука. Вони міркують, що в Галичині є вже тепер відповідний ґрунт для „польсько-руської" угоди.

ГІТЛЄРІВЦІ ОБІЦЮЮТЬ НЕ ПОРУШУВАТИ ЗАКОНІВ.

БЕРЛІН (Німеччина).—Військовому міністрови, ґенералови Ґренерови, передали найближчі помічники Гітлєра й команданти окремих воєнних груп націоналістів підписану Гітлєром заяву, в якій вони прирікають, що не будуть вживати ніякого насильства проти істнуючого ладу та законів. Свою боротьбу вони обіцюють провадити лише леґальними засобами.

Ґенерал Ґренер домагається від пруського міністра справ внутрішніх докладних інформацій про висліди ревізії в штабах гітлєрівської орґанізації в Прусії.

ЛІҐА НАЦІЙ ПОВИННА РОЗСЛІДИТИ СТАН РОБІТНИЦТВА В РАДЯНЩИНІ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Консервативний посол Олівер Локер-Ламnсон має поставити в парляменті запит до премієра Мек Донелда, чи уряд Його Величности не вважає потрібним просити Ліґу Націй, щоб вона післала свою комісію до Росії для дослідження умови, праці радянського робітництва.

Цей запит цікавий тим, що консерватисти заявляють, що в Росії заведено примусову (невільницьку) працю, що було відоме ще урядови робітничої партії. В своїм часі Мек Донелд відмовився обговорювати цю справу, а бувший міністер закордонних справ, Гендерсон, навіть не опублікував рапорту від британського посла в Москві, який він прислав був урядови в цій справі.

НА ДНІСТРІ ЗГИНУЛИ ЗНОВУ 14 СЕЛЯН.

БУКАРЕШТ (Румунія). — З пограничного села Лукянка повідомляють, що 14 українських селян загинули на Дністрі, коли вони тікали з радянщини на румунський беріг ріки. 32 селян уже були дібралися до середини ріки, як під ними проломався лід. 14 загинули, а 18 уратувалися, дібравшись до бесарабського берега ріки.

КИТАЙСЬКІ КОМУНІСТИ НЕ МАЮТЬ УСПІХУ.

ГАНКОВ (Китай). — Користаючи з того, що китайський національний уряд напружує всі сили в боротьбі з Японцями, китайські комуністи стараються захопити владу в свої руки. Двацять-тисячна армія комуністів наступала на Ганков, але з великими втратами відійшла, розгромлена урядовими військами.

З ріжних сторін Китаю доходять відомости про напади комуністичних банд, але всі вони мають невдачі та поразки.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДОПОМОГА ДЕМОРАЛІЗУЄ, АЛЕ ЗВІДКИ ВЗЯТИ ПРАЦЮ?

Кажуть, що Форд, хоч має сотки міліонів маєтку, ніколи не дає матеріяльних допомог, а тільки працю, виходячи з того становища, що допомога деморалізує, а праця будує.

Подібне можна вичитати в звіті Добродійної Ради Міста Ню Йорку, опертім на спостереженнях яких 900 суспільних діячів і діячок. Та Добродійна Рада орґанізує всетаки дальшу допомогу безробітним і взиває загал до дальших жертв, уважаючи, що без цього міліони родин будуть наражені на голод і руїну. Але разом з тим робить свої спостереження щодо впливу, який має допомога на тих, котрі її побирають. Вона не закриває очей на злі сторони допомоги, яка з людського огляду є тепер конечною, але залишає по собі погані наслідки, які готові відбитися на дальшім розвою народа.

У звіті стверджують ті, що займаються розподілом допомоги безробітним, що назагал безробітним приходиться дуже важко зважитися на цей крок, щоби вписатися на лісту тих, котрі прохають допомоги. А вписавшися, вони докладають усіх зусиль, щоби дістати роботу і допомоги не побирати. Таке тревае довший час. Але коли всі довгі очікування і шукання роботи та довгі вижидання по ріжних бюрах праці кінець кінцем показуються даремними зусиллями, тоді безробітні попадають звільна в стан духової депресії. Вони байдужніють. Перестають клопотатися за роботу, а тільки критикують бюра за те, що не дають роботи. Саміж не виказують уже ніякої ініціятиви в шуканню роботи, а тільки пильнують допомог. І бігають з гістеричним поспіхом від одної допомогової орґанізації до другої, щоби тої допомоги як найбільше дістати. Отсей хоробливий стан зачинає бути тепер загальним явищем.

Коли міліони людей попадають у такий стан духової депресії й коли це потреває довше, то не важко передбачити, як це відібється на краю, побудованім на індивідуальній ініціятиві й підприємчивости.

І засади Форда не мають теж ніякого реального значіння, коли перед його власними заводами приходить до стрілянини, серед якої гине кілька безробітних, котрі не домагалися нічого іншого, а тільки — праці. А звіт Добродійної Ради виказує, що безробітні не хотіли допомоги, а тільки праці. Тому тільки ліквідація безробіття може усунути деморалізацію, яка випливає з допомоги безробітним.

ПРО ТАК ЗВАНУ „КАТОЛИЦЬКУ АКЦІЮ" В ГАЛИЧИНІ.

(Надіслане з рідного краю).

Звичайно сама одна біда на чоловіка не приходить, але більше їх. Так і з нашим народом у краю. Не досить йому „пацифікації", не досить дальших переслідувань та преславного рішення Ліґи Націй, він ще взявся тепер — правда, що головно лише в дієцезії Кир Хомишина — до боротьби релігійної поміж собою.

Розпочали тут велику пропаґанду **протестанти,** і то двох напрямів.

З одної сторони є ціла їх ґрупа в Станиславові, де сидить їх головний начальник (мабуть суперітендент є його шаржа), а дальше і недавний ще уніят **о. Федів** в Коломиї, а другий — пастор **Крат,** Наддніпрянець, старий іміґрант. Він мабуть має ще й інших помічників, котрі аґітують головно по Коломийщині і в сусідніх повітах. І так один з них зібрав недавно своїх вірних до хати одного ґазди в селі Вікні, городенського повіту. Та інші парафіяни, греко-католики, напали з вилами на хату, повибивали вікна та порозганяли зібраних, разом з їх пастором.

Описуючи це, не хочу виступати проти протестантської віри, бо релігійні переконання це справа приватна.

Але мені йде про що іншого: мені йде про те, що не пора тепер, серед такого утиску, кризи і голоду, розпочинати між нашим народом **релігійну боротьбу** та впроваджувати його на дорогу **релігійного фанатизму.**

Чиж інших, важніших, болючіших справ у нас нема?

Але тесаме, що проти протестантських пропаґандистів, треба ще з більшим натиском піднести роботу так званої **„католицької акції".**

Здавалось би: якоїж тут ще треба **спеціяльної** католицької акції, коли ціла католицька армія з папою римським та з його ватикансько-кардинальським штабом давно вже є зорганізована? Таж це армія, котра самих офіцирів, католицьких священиків, має сотки тисяч у всіх частинах світа, та тайну розвідку з Єзуїтів.

І це є власне цілою загадкою, чому Ватикан розпочав **„акціо католіка",** котра видно має бути ще більш католицькою від того всього, що досі, за стільки століть, було на цім полі зроблене.

І що найцікавіше, то те, що Ватикан почав був впроваджувати її таки в самій Італії, де від всіляких „падрів" аж кишить, і в нутро фашистівської молоді, щоб її позискати для себе. Якже то для себе? Таж і сам Мусоліні до своїх організацій молоді: **„Баліля"** (для молодшої) і **„Аванґарда"** (для старшої) удержує священиків. І так для „Баліля" знаходиться понад дві тисячі священиків. Тесаме є й у „аванґардистів", з котрими їх капеляни разом ночують у таборах, а підчас дефіляд машērують попереду леґіонерів поруч зі старшинами.

Отже про що Ватиканови йшло?

Грало тут головну ролю те, що не Ватикан тримає ті сотки тисяч молоді у своїх руках.

І тому то Ватикан постановив дістатися до тої організації зі своєю „акцією".

Але **Мусоліні** скоро зорієнтувався й **одним** почерком пера порозвязував ті „акційні" ячейки.

Вкінці обі сторони здали собі справу, що властиво одна потребує другої, що обі є орґанізаціями **консервативними** і **противниками соціялізму.**

Дня 3 вересня 1931 р. заключено угоду. „Католицька акція" відмовилася від усякої політичної й економічної праці, з обмеженням виключно на працю релігійну, причому „католицька акція" не може навіть провадити спортових вправ і мусить уживати при орґанізаційних виступах виключно лиш італійського національного прапора.

Погодились, і добре їм з тим жиється, а недавно був Мусоліні на авдієнції у папи.

Це все дуже інтересне, але чогож хоче та „акціо католіка" у нас, між нашим бідним, а рівночасно таким побожним народом? Чиж ми не маємо митрополита, епископів, тисячі священиків, а крім того сотки Василіян, Редемптористів та Студитів?

Щож тут, у Східній Галичині, є ще до окатоличування? Впроваджувана тут „католицька акція" звернена таки на наших вірних **греко-католиків** і їх вона хоче конче за всяку ціну ще більше окатоличити. Вона могла би це полишити цілком спокійно такому напр. Кир Хомишинови, що впроваджує ружанці, шкаплїри, одноразове покладання на себе знаку хреста та приклякування священика і додаткову молитву по Службі Божій. Зрештою і він і Кир Коциловський впроваджують насильно целібат, отже і цим уподібнюють свої епархії до латинсько-католицьких.

Та всього того замало, бо тут іде про цілком що інше. Йде про це, щоби **розвалити передовсім політичну орґанізацію, так зване УНДО,** та „пусьціць Русіна на Русіна". Не забувайте, Вп. Ччитачі, що на чолі „акціо католіка" в Польщі стоять самі польські архиепископи з кардиналом та з надзвичайним додатком — Шептицьким. Але наш митрополит не має там що багато до говорення.

Та президія — це лише прикраса, а головним комaндантом „католицької акції" в Польщі є **ксьондз біскуп Адамскі** в Катовицях.

Не буду тут вдаватися в ближчий опис цілої тої дуже прецизно обдуманої організації, але лише скажу, що на її чолі в деканатах стоять декани, а в поодиноких парохіях ті громадяни, котрих парохи заппонують, а епископ затвердить. Одначе фактичними провідниками є, очевидно, парохи, котрі ділають у такім напрямі, як їм епископ прикаже.

До самої орґанізації мається втягати в першій мірі **голови** читалень, кооператив, Лугів та інших орґанізацій.

Є це, одним словом, чисто **клерикальна організація,** що стоїть **під командою польського епископа.**

Вона має до розпорядимости цілий ряд часописів, як напр. „Нова Зоря (виходить два рази на тиждень), „Мета", „Неділя", „Правда" (виходять раз на тиждень), „Поступ" (!) і „Дзвони" (виходять раз на місяць).

Роботу „католицької акції" видно вже хочби по тім, що розпоряджаючи великими грішми, вона притягає до себе спосібних журналістів з інших таборів.

Але є річю найпевнішою в світі, що вже при найближчих виборах та „католицька акція" (зорганізована тепер у дві ґрупи) виступить як осібна, самостійна партія, так, як це є напр. у Німеччині.

Це готово спричинити розбиття національних сил, тимбільше, що „Нова Зоря" веде за приміром свого хлібодавця Кир Григорія вже цілком виразну хрунівську політику.

Іван Левицький.

РОДИЧІ МІЖ ДВОМА КРАЙНОСТЯМИ

Потреба любови, яку відчуває дитина, стоїть до певного степеня в противенстві до потреби людини до дозрівання. Якщо немовля має жити далі, ним треба заедно опікуватися й піклуватися. Його треба годувати, чистити, дбати за його безпеченство, спання, і так далі. Та в міру того, як дитина виростає, вона має перебирати на себе щораз більше дбання за себе саму. Вона мусить постепенно вчитися жити власними силами. Вона мусить навчитися покладатись не на родичів, опікунів і няньки, а на себе саму. Вона мусить навчитися не ждати оборони себе самої від інших людей, а оборонятися сама. З часом вона мусить навчитися їсти сама, а не бути кормленою, і таксамо вона мусить „відлучитися" від своїх родичів умово, цебто не покладатися на те, що інші люди будуть розвязувати всі питання її життя, але що це вона буде робити сама для себе.

Коли саме „відлучувати" дитину умово, не є такою легкою справою. Навіть питання відлучення дитини від грудей матери не таке легке, як декому здається. І тут можна зробити неодну помилку щодо часу й способу. З відлученням умовим таких похибок можна зробити ще більше, бо те умове відлучування дитини від родичів дуже ріжнородне. Воно властиво відбувається постійно від першого дня життя дитини, аж поки дитина не зачне жити осібно від родичів, повним самостійним життям.

Богато родичів починають це умове відлучування дитини запізно. Цьому й дивуватися не можна. Адже мала дитина така гарна. Нею так приємно бавитися. Серед забави з дитиною батько й мати нераз не мають сили відмовити такій гарній „забавці" чогонебудь. В цей спосіб родичі стають рабами маленького царика. Дитина виростає, а родичі далі сповняють кожде її бажання, немов би вона була ще далі немовлятком. Як немовля в голоді закричить і йому сейчас подають поживу, так і старшій дитині, якій сповняли всяке бажання, здається, що її кожде бажання має бути негайно сповнене.

Родичі звичайно відчувають, що так усе бути не може, що колись мусить прийти зірвання з таким способом виховання. Але це зірвання нераз так тяжко перевести в життя! Передовсім недуга дитини відбирає родичам цю здібність. Часто мати вже навчилася дещо дитині відмовляти, коли тут нагло дитина занедужала й мати вже не може дитині нічого відмовити. І мати знов починає дитину пестити, розпускати.

Коли в цей спосіб пеститься дитину, яка лежить, то ще пів біди. Але як ця дитина підросте й стане вганяти по всіх закутинах хати, по подвірю, по вулиці, селі чи місті, та всюди висказувати свої жадання, тут таке, деинде інше, то ця приємність, яку родичі мали зі сповнювання бажань малого сатрапа, скоро скінчиться й приємність перейде на муку. Під впливом цих мук родичі часто пробують зміняти своє поступовання, але не все вони мають на це досить сили. Чим пізніше відучувати дитину від пещення, тим тяжче.

На основі таких спостережень треба сказати, що добре виховання вимагає любови, забезпечення життєвих потреб дитини, але з другої сторони вимагає теж відмови сповняти дитині всі бажання. Добре виховання не є ні жорстоке, ні занадто пестливе. Розумне виховання йде по середині. Попасти на „золоту середину"— не легка справа, як це видно з практичних вислідів виховання, але, як це видно теж з практики, не є неможливе.

В. Пужак.

ХИТРА ГУЦУЛКА

(Оповідання).

(3,

Батько вхопив його за рукав, кажучи:

— Вона, при помочи товаришок, затягне тебе назад до хати.

— Се правда, — подумав він. — І для дівки буде ліпше, як я тепер не зголошуся до неї.

Оба пустилися в дальшу дорогу, прискоривши хід. Коли вже побачили лісничівку, а було до неї ще зо два кільометри, розійшлися. Батько взяв на право, щоби поступити до свого шурина і там дожидати вістей про сина й жінку. Син пішов далі. Попав на свого товариша Проця, що в потоці ловив рибу.

— Риба бере? — спитав Гнат.

— Не дуже, — відповів Проць. — Маю щойно дві невеликі штуки. Се для московського полковника. Він пструга не то що ще не їв ніколи, а ще й не бачив його. Чув, що то дуже добра риба і приказав салдатам спіймати пару штук. Московські салдати не знають, як таку рибу ловлять, отже просили мене виручити їх. Щоби від напасти не пропасти, я взяв вудицю і пішов на ріку... Ти куди?

— Ти хіба не знаєш, що Москалі взяли за мене мою маму? Іду висвободити її.

— Ти, Гнате, такий дурний, як та риба у воді, що йде на мушку, а дістається на гачок. Москаль твоєю мамою лише заманює тебе до себе. Я не вірю, щоби він думав за тебе скарати стару, невинну бабу.

— То моя мама!

— Колиж бо твоя мама не кличе тебе. Навпаки. Хто лиш переходить попри льох в лісничівці, де її заперли, то вона кричить крізь вікна:

„Скажіть мому Гнатови, щоби не приходив!

— Отже тому, що вона так любить мене, я маю її покинути? — Гнат спитав.

— Я також не покинув би, — відповів Проць. — Іди з Богом! Нині полковник в дуже добрім гуморі. Дуже веселий і ласкавий, бо прийшли вісти, що Москалі підійшли аж під Краків; що союзники Москви, Румуни і Серби, бють Австрію. Користай з того. Може не лиш твою маму випустить, а й тебе помилує.

Гнат пішов далі. Прийшов до лісничівки і варті казав завести себе до полковника. Полковник саме сидів при сніданню, коли його деньщик прийшов до нього і сказав, що якийсь молодий Гуцул хоче балакати з ним. Полковник приказав привести Гуцула, перетрусивши його, чи не має якої зброї. Гнат прийшов, ставши перед полковником випростувався і промовив:

— Я застрілив вашого салдата. Коли мене не було дома, ваші посіпаки забрали за те мою маму. Тепер я зголошуюся. Мою маму прошу зараз випустити!

Полковник, високий і дужий хлоп, з коротко стриженою головою, з грубим сивим вусом, стояв розчепіривши ноги і хвилю позирав на Гуцула. Видко було, що парубок йому подобався. По хвили гукнув до вартового, що стояв за дверми:

— Стару сюди!

Варта привела Корбулякову. Побачивши сина, стара скричала:

— Ніяка собака не є така собача, щоби сама бігла до гицля!

Звернувшися до полковника, спитала зідливо:

— Не соромно вам вішати молодого, жвавого леґіня, пускаючи до хати порохно старої баби?

— Мамо! — просив син, — не розбішуйте його.

Стара всіла на сина, кричучи:

— Мовчи! То ти вскочив у те нещастя аж тепер, коли я тебе в журбі і в турботах вже виховала? Те, що ти прийшов на світ, я трохи не переплатила моїм власним життям... Ти не питав, як воно було! Ти не питав, скільки то я через тебе нахорувалася і натерпілася. Ти не питав, скільки то я витерпіла через твої хороби. І тепер ти, ні сіло, ні пало... Тепер...

Стара відвернулася до стіни, бо не хотіла, щоби вони бачили, як вона плаче.

Полковник пройшовся пару разів по кімнаті. Ставши раптом між мамою і сином, спитав:

— Отже кого я маю розстріляти?

— Пане полковнику, — Гнат промовив покірно. — Як би ви мали любу дівчину, як би прийшов якийсь і хотів її знеславити, як би ви мали в руці кріс, як би ви божеволіли коханням і гнівом, і як би той поганець хотів знасилувати у ваших очах... що ви зробили би?... Ви застрілилиб його як паршиву собаку!

— Гм! — відповів полковник і став по кімнаті бігати від кінця до кінця. Гнат далі стояв просто і непорушно, як вкопаний у землю стовп. Мати з розбурханим волоссям і розбурханими думками стояла сперта об стіну.

— Дівка гарна? — спитав полковник.

Гнат не відповів нічого. Зате відповіла його мама.

— Така гарна, що й ви вдурілиб, як би побачили її. Ви застрілили би кождого салдата, який на неї лиш подивився би.

— Чи вона його любить так дуже, як він її?

— Як би не любила так, то він не потребував би стріляти до салдата. Він застрілив би її... за зраду.

— Я хочу з нею побалакати. Хочу знати, чи вона може жити без нього. Ви йдіть до хати, ваш син лишиться у нас. Як сюди прийде його дівка, то я і його випущу.

— Вона, сюди прийти? — спитав Гнат. — Се не станеться!

— Станеться! — крикнула стара.

— Волю сім куль у мої груди! — сказав Гнат.

— Дуже розумно, пане полковнику! — стара розсипалася. — Дуже розумно. Тота дівка наварила того пива, отже нехай вона випє його! Нехай вона сюди прийде. Добре їй так! Я її зараз пришлю до вас. Чи вже можу відійти? Я її ще нині пришлю. Вона й знати не буде, чого. Скажу їй, що нею посилаю вам окуп за мого сина. Тим окупом буде, скажу їй, кіш покладків. Як до вас прийде дівка з покладками, то се для вас буде знак, що то Калина, мого Гната любка. Та заки відійдете, ви, пане Москалю, мусите мені дати святе слово чести, що скоро дівка з покладками стане на вашім порозі, ви зараз прикажете випустити мого Гната... Люди кажуть, що Москалі то люди без совісти. Зате, я чула, що вони мають честь. Отже... буде святе слово чести, московський полковнику?

Стара простягла до полковника свою руку. Він їй подав свою. Вона крепко стиснула і потрясла нею, а, звернувшися до вартового, що ввесь час стояв на порозі, сказала:

— Ти свідок! Ти чув, що він дав святе слово чести. Тепер іду.

Обернулася до сина і прощаючи його сказала:

— Голодувати не будеш. Вони дають богато їсти і добре. Там у льоху ще стоїть все те, що я дістала від них. Незабаром і ти підеш до хати. Бог з тобою, ти... ти шибенику!

(Кінець буде).

Льомброзо та крук.

Італійський учений (медик і антропольоґ) купив був собі раз крука.

— Дуже гарний крук — похвалив хтось із приятелів. — Такого птаха мати, то справжня приємність.

— Я не тому його купив — відповів поважно вчений, — а тому, що люди кажуть, що круки жиють по триста літ, то я хотів би сам переконатися про те.

СИЛА КИТАЙСЬКОГО ВІЙСЬКА.

Питання „Скільки війська має?" годі прикласти до Китаю в дословному значінню, бо Китай має цілий ряд нереґулярних армій, які є під командою зовсім самостійних ґенералів. Центральна влада в Нанкіні (тепер у Лioані) має в дійсности дуже мало власти над тими ґенералами. Ті ґенерали просто ворожо відносяться до центральної влади.

Разом взявши, є в Китаю коло **2—2½ міліона людей** під зброєю. Часть тієї армії, що є на північному-заході, не входить у рахунок підчас війни з Японією, а саме з причини занадто великої віддалі. Крім того і ґенерали мають порахунки між собою.

Кількасот тисяч вояків це звичайні „кулі", зодягнені в ніби-однострої. Воякам платять погано. Часть тих вояків переходить від ґенерала до ґенерала (відповідно до того, по чиїм боці щастя). Коли ґенерал програє битву і на якийсь час мусить жити приватним життям, він попросту передає своє військо противникови за відповідною винагородою.

Чан-Кай-Шек мав під своєю командою 250,000 вояків пересічної вартости. У цьому є вже теж його „взірцева дивізія", яка добре списалась у горожанській війні. Цю дивізію зорганізував у 1928 році німецький полковник Бавер з около 30 старшинами.

РОДИ ЖИТТЄВОГО ОБЕЗПЕЧЕННЯ.

Життєве обезпечення може бути ріжного роду.

Можуть люди хотіти захоронитися перед шкодою з нещасливих випадків. Вони лучаться **в орґанізацію, зобовязуються платити оплати на те,** щоби з суми, зібраної з оплат, дістати відшкодування на випадок нещасливого приключення. Це є т. зв. **обезпечення проти випадків.**

Люди, котрі хочуть охоронитися перед шкодою, яка виливає з хороби, лучаться в орґанізацію і зобовязуються платити певні оплати до тої орґанізації на те, щоби з суми, зібраної з тих оплат, дістати відшкодування на випадок хороби. Це т. зв. **обезпечення проти хороби.**

Люди, що хочуть охоронитися перед шкодою, яка виливає зі старости, можуть злучитися в орґанізацію і зобовязатися платити певні оплати до орґанізації на те, щоби з тої суми дістати запомогу на старі літа. Це т. зв. **обезпечення проти старости** або **обезпечення на старі літа.**

Накінець, люди, які хочуть охоронити свої родини перед шкодами, що спадають на їх родини через їх смерть, можуть злучитися в орґанізацію й зобовязатися платити до неї оплати на те, щоби з суми, зібраної з тих оплат, родина кождого члена по його смерти дістала певну суму відшкодування. Такий рід обезпечення називають **властивим** або **чистим життєвим обезпеченням.** Коротко його називають життєвим обезпеченням, хоч воно повинно радше називатися **обезпеченням на випадок смерти.**

Асекураційна умова.

При всякій асекурації заключається умову. Одна сторона зобовязується заплатити другій стороні певну суму грошей, або більше число оплат. Зате друга сторона зобовязується першій стороні, що як їй трапиться певний випадок, в умові докладно означений, то друга сторона заплатить першій стороні відшкодування.

Сторона, котра зобовязується заплатити відшкодування, називається **обезпечуючим,** або **асекуруючим,** по анґлійськи „іншурер" або „ешурер" (insurer, assurer).

Сторона, котра має право до відшкодування й обовязок платити певні оплати, називається **обезпеченим** або **асекурованим,** по анґлійськи „іншурд" або „ешурд" (insured, assured).

Умова, яку заключають зі собою обезпечуючий і обезпечений, називається **асекураційною умовою, асекураційним контрактом, обезпечуючою умовою,** або **обезпечуючим контрактом.**

Суму, яку має заплатити обезпечений за обезпечення, називають звичайно **асекураційною премією,** або коротко **премією** (по анґлійськи „пріміюм", premium), також **вкладкою.** Суму, яку має дістати обезпечений, називають **асекураційним винагородженням** або коротко **асекурацією** або **обезпеченням.**

Асекураційна умова при життєвім обезпеченню.

Все те, що сказано про асекураційну умову, відноситься також до життєвого обезпечення, хоч тут заходять певні зміни.

Передовсім при життєвім обезпеченню людина забезпечується від шкоди, яка виливає з непевности людського життя. Отже асекураційне винагородження має припасти обезпеченому на випадок, коли обезпеченого стріне цей, в асекураційній умові виразно означений випадок, а цей випадок усе відноситься до особи людини.

Умова при чистім життєвім обезпеченню.

Колиж возьмемо під увагу так зване чисте чи властиве життєве обезпечення, при якому обезпечений платить орґанізації гроші, щоби вона на випадок його смерти дала відшкодування його рідні, то тут побачимо ще дальші ріжниці.

Найважніша ріжниця така: При кождім такім обезпеченню обезпечений може сам дістати обезпечення; вправді право до обезпечення може зі смертю обезпеченого перейти на його спадкоемців, однак обезпечений, заключаючи асекураційну умову, сподівається сам дістати обезпечення й звичайно сам він його дістає. Так мається справа з огневим обезпеченням, з градовим обезпеченням, з асекурацією проти вломe, з асекурацією проти вибуху кітла і т. д.

Лише при життєвім обезпеченню обезпечений сам ніяк не може дістати свого обезпечення, бо це обезпечення належиться його родині на випадок його смерти. Виходить з того, що при життєвім обезпеченню є більше сторін, як при кождім іншім обезпеченню. При кождім іншім обезпеченню є дві сторони, себто обезпечений і обезпечуючий. Обезпечуючий має право побирати премії, але має обовязок заплатити обезпечення. Обезпечений має право ждати обезпечення, але має обовязок платити премії. При життєвім обезпеченню обезпечений має лиш обовязок платити премії, а право побирати відшкодування, асекурацію, має хто інший: один або більше членів його родини. Ті особи, що на підставі життєвої асекураційної умови мають право до обезпечення, називаються **бенефіціярами** або **наділеними,** по анґлійськи „бенефішеріс" (beneficiares). Відшкодування, яке наділений має дістати по смерти обезпеченого, називають **життевою асекурацією** або **посмертною запомогою** або коротко **посмертним,** по ,,амаунт оф іншуренс" (amount of insurance) або (benefit).

Отже асекураційна умова при чистім життєвім обезпіченню виглядає ось так: Обезпечений зобовязується заплатити обезпечуючому одну або більше премій, вкладок. Зате обезпечуючий зобовязується заплатити одному або більше членам родини обезпеченого певну суму як відшкодування за смерть обезпеченого (посмертне). Випадком, від якого залежить заплата обезпечення, є смерть обезпеченої особи.

Випадком, від якого залежить виплата обезпечення при огневій асекурації, є вогонь. Випадком, від якого залежить виплата обезпечення при градовій асекурації, є град. Вибух кітла є умовиною, від якої залежить виплата обезпечення при асекурації кітлів, влом при асекурації від вломy, хороба при асекурації від хороби, каліцтво при асекурації проти випадку і т. п.

Застановившися добре над тими всіми випадками і порівнавши їх з випадком, від якого залежить виплата обезпечення при життєвім обезпеченню, ми зараз побачимо велику ріжницю. І вогонь і град і вибух кітла і хороба і каліцтва і т. д. може трапитися, а може не трапитися. Як обезпечений дім не згорить у першім році, то він не мусить конче згоріти в другім або в третім або в десятім. Як обезпечений дім простоїть безпечно рік, правдоподібність вогню не збільшається на другий рік, ані на третій, ані на десятий; від самого упливу часу небезпека від огню не збільшається. Подібно не збільшається небезпека від граду: як поле перестояло ненарушене градом один рік, з того ще не виходить, що воно буде нарушене другого або третього або двацятого року.

Лише при чистім життєвім обезпеченню випадок, від якого залежить виплата обезпечення, колись трапитися мусить. Смерть чекає кождого чоловіка. Як чоловік пережие 1 рік, то з того не виходить, що він прожие другий; навпаки, на другий рік є більша правдоподібність його смерти. Чим дальше, тим та правдоподібність стає більша, зростає з року на рік, просто з дня на день, а смерть нарешті мусить прийти.

З тої ріжниці між умовою виплати обезпечення при чистій життєвій асекурації й умовою виплати обезпечення при всіх інших асекураціях виходить, що обезпечуючий життя мусить мати втрату, тоді, коли обезпечуючий на інші випадки може, але не конче мусить мати втрату. Через це спосіб плачення вкладок мусить бути при життєвім обезпеченню інакший ніж при всіх інших родах обезпечення.

Причинився.

—Якжеж там минув учорашній вечір у Кричаків? Чи ви причинилися чим до загальної веселости?

— Певно, я був такий пяний, що впав із крісла.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НА ВІДЧИТІ АМЕРИКАНКИ ПРО ПОЛЬЩУ.

Якось я побачив велике оголошення про відчит про Польщу. Було оголошено, що лекцію матиме Miss Grace Humphprey, авторка книжки "Poland Unexplored."

Зацікавило мене це і я пішов послухати.

Приходжу на галю і бачу всього 9 людей, а я був десятий. Думаю собі, не дуже то Американці цікавляться Польщею.

В своїй лекції місс Гомфрей представила Польщу з її замками і гарною природою, а між іншим показувала знимки з наших Гуцулів які йдуть до церкви, і казала, що це є з Закопаного в Карпатах, та називала гуцульське вбрання польським.

Мене це дуже розлютило, але я думав собі видержати до кінця. По відчиті я підійшов до колекторки і звернув її увагу на неправильности у відчиті та спитав, чому вона не згадує про міліони Українців під Польщею, котрих Польща гнобить.

Вона виправдувала себе тим, що думала, що тільки вишивані сорочки це українські, а щодо гноблення Польщею заявила, що обидві сторони вже тепер погодилися. Я їй заявив, що нема ніякої згоди, та що Українці ніколи не згодяться на польську окупацію. Тоді вона сказала, що нас замало, щоби мати свою самостійну державу, бо ті малі народи, що є самостійними, нічого на тій самостійности не виграли. На це я відповів, що вона хіба не знає, що під Польщею є тільки частина українського народу, та що нас, Українців, є понад 40 міліонів. Вона дуже здивувалась і сказала, що нічого про це не знає. Тоді я дав їй брошуру про український нарід.

На другий день одержав я від неї листа, який засилаю до редакції, а який звучить:

My dear Mr. Yurkiw.

Thank you for your letter and for the booklet, which I read from cover to cover on the train yesterday. Much of its facts I have read before. It seems to be one of the difficult problems about which an outsider can secure only biassed figure, often contradictory, until he does not know what to believe. I earnestly hope that we have seen the very last of opression and suffering in Western Ukraine and that the efforts of both sides to bring about understanding and peace may be crowned with success. The whole world wants peace today, and not war; for only with peace can we hope to work out of our economic difficulties.

I thank you very much for the pamphlet and am glad that you spoke to me after the talk.

Very sincerely yours,

Grace Humphrey.

Було би добре, щоби там, де вона ще матиме лекції про Польщу, наші Українці пішли її послухати і справляли в разі потреби мильні інформації про Польщу, особливо ті, що відносяться до нас, Українців.

Михайло Юрків,
Рочестер, Н. Й.

ЕН-НІЧІ

Характеристичною прикметою Токія (столиці Японії) є вечірні торги на вулицях. На деяких головних улицях такі торги є що вечора, як напр. на Гінзі, Уено, Шінжуку. Відомі вони під назвою „йомісе". В менших улицях ріжних дільниць великого міста є популярні „ен-нічі" та „Ґотоя", вечірні торги кожного пятого вечора.

Є це поправді відпуст, бо все відбувається у честь святині, яка є при якійсь улиці. Одначе про ту невеличку святиню мало хто памятає, а більшість людей навіть і не знае про неї. Люди радо проводять вечорі на дворі та радо йдуть там, де щось побачать або почують. І так собі з відпусту роблять вечірні променади.

Є тут капличка, присвячена одному з найстарших японських богів, членови першої божої родини Іназаґі й Іназамі, що, мовляв, створила цю державу островів для свого потомства. Той бог це один з тих вісімсот міліонів богів, що, як кажуть, береже берегів Ніпону (Японії). Не дивота, що боги так розмножилися: бож тут кожен, хто помер, стае богом.

І так кожного пятого вечора відбувається тут „ен-нічі". Вулиця вузька, тому в такі вечорі замкнена для авт і інших возів. Хідники повні дрібних підприемців, які в такі дні можуть трохи заробити. Богато з них свій крам привезе в коробці на байсиклі. Вже знають крамниці, де їм радо позичать порожні скрині, щоби з них зробити собі наче столи або підставки. А декотрі принесли собі рогіжки, простелять на хіднику та розкладають на ній трохи свого краму.

Вулиці повні людей. Зараз, як запав вечір, усе це виходить на вулицю. Звичайно за вечір міняється ціла родина.

На початку вулиці є цілий лісок цвітів у вазонках і ріжних цвітів. Найбільше є „бонкеї", маленьких деревець у вазонках, які Японці дуже люблять. Такі деревця дуже дорогі, бо вони виплекані з насіння, а мають 8—10 літ. Гарно повикривлювані коштують і по кілька тисяч ен. Я бачив таке деревце за 10 тисяч ен (несповна 4 тисячі долярів). Деревця на вечірніх торгах не є такі дорогі, бо це інший рід бонкеї. Це молоді галузки, спеціяльним способом відділені від пня. Вони запустять коріння та ростуть, коли їх старанно плекати.

Зараз невподалеки є золоті рибки: в басейнах, у малих вазах і в скляних кулях. Це дивні рибки, гарно забарвлені. Ціни є високі й низькі: відповідно до краси та залежно від того, чи то рідкий рід. В одній судині неповоротно лазять молоді черепахи.

Тут усе дуже багато дітей. Бо в кождій родині багато тієї дрібноти, а без дітей Японці ніде не йдуть. Беруть дітей і до театрів і на концерти, а на вечірнім торзі подиблете їх ще і в одинацятій годині. А є тут для них найбільше цікавого.

Гурми хлопчиків обступають чоловіка, що бавиться з ріжними звинними звірятами, грає на бамбусовій сопілці та ріжне доказує, щоби заманити маленьких горожан. І ті роблять найліпший бизнес. Звичайно продають за однакову ціну десять сенів і з малих замурзаних рук лише сиплять-ся ті „джісени" на їх столи. А гамір на вулицях зростає, чим більше сопілок і гармоній продано.

Великим зацікавленням малих і великих Японців втішається „маме-я-сан", чоловік, який тут на маленькій печі пражить „маме" — горох і зараз продає горячий товар. Невподалеки „кашія сан" смажить на олію тісточка, а трохи дальше продавець овочів грімко захвалює великі достиглі овочі, аж золотожовті: банани, помаранчі та яблока.

Молодий хлопець, якийсь багато обіцюючий торговельний талант, має на переверненій скрині рештки щовку. Неструджено та з гумором захвалює доброту свого товару та радить, що з нього можна зробити. Він увесь час окружений гурмою жінок, що вибирають хорує і купують.

Інший таксамо захвалює шовкові пояси та торбинки, а ще інший гребінці до волосся, гаманці та інші ріжні річи.

На рогіжці сидить чоловік серед маси фотоґрафій акторів в історичних костюмах. Не кричить і не захвалює, як його сусіди, та продає багато, бо фотоґрафії акторів усі залюбки купують.

За станком із гребенями до волосся широко отворена барберня, де два ряди жінок дають собі робити клясичні зачіски. Нині для реклями платять лише малу оплату, тому всі сидження все заняті. А тут можна бачити, що клясичні зачіски все люблять носити і в новітній Японії.

На самім кінці вулиці, де є вже лише слабе освітлення, серед купи дешевих циґарничок скулений сидить молодий мущина, інтеліґентний з вигляду. Ніхто не зупиняється біля його краму, ніхто не купує. Юнак не викрикує, не припрошує. Уста закусив, в очах великий смуток. Часом розглянеться довкола, дивиться на громадки людей біля інших крамиків. І знов скулиться з закушеними губами та закаменілим виразом лиця.

Може бути, що то син одного з тих державних службовців, які мають місячної платні 70—80 енів, або навіть і менше; може має 7—9 дітей і нужда є щоденним гостем його родини. Батько журиться, тому він попробував, чи не заробити би на „ен-нічі", та не пощастило. І завтра буде більша нужда ніж нині...

А ще далі вже за вуглом на землі сидить старший чоловік у робітничім одязі: перед ним дві миски, а в кождій кілька молодих черепах. Поморщені, від тяжкої праці згрубілі руки якось неспокійно бавляться звірятками. Перекидає їх з миски до миски. Тут також не йде, ніхто не купує. Також і цей чоловік не кричить, не захвалює.

Капелюх глибоко затиснений на чоло, голову похилив над своїм крамом. Вираз його задеревілий, очі відвернені від людей, які не зрозуміли його та не виявили трохи співчуття. І ви не знаете, чи в його очах віддзеркалюється смуток, чи бунт.

Той чоловік є може зпоміж тих безробітних, яких у Токіо дуже й дуже багато.

Будинок міського уряду праці в дільниці Гонжо є вимовною ілюстрацією токійської нужди. Пізнаєте її з усе повибиваних вікон, повиломлюваних віконних рам та по дротяних сітках, які тут закладають для охорони вікон.

Уряд відчиняють в 7 годині рано, та вже в 5 годині тут повно людей; вони тиснуться, сидять і лежать на хіднику — справжній образ нужди.

В 7-мій годині рано тисячі людей тиснуться до середини, наче нездержлива лявіна, тисячі рук простягаються, щоби дістати „картки праці", щоби бодай один день був якийсь заробок. Гамір і крики, майже звірячі, чути далеко відсіля.

Справжні бої відбуваються тут за тими картками — бож це боротьба за шматок хліба, а ті люди виголоднілі — багато відси відходить покровавлених.

Сюди все відправляють відділ полісменів. Полісмени раді би не мішатися тут, бо нераз з тієї метушні виходять закровавлені.

Тут відграються найсумніші сцени токійської нужди: кілька тисяч голодних людей зійшлося, щоби нині заробити собі на обід — хочби бідний, щоби нині могли дітям дати їсти. Та лише не багато з них, часто лише сто або й менше, після довгого вичікування та завзятого бою відносять картку праці.

Інші вертаються голіруч, із смутком в очах. Не дивота, що тут так багато людей кінчить самогубством.

ПОДЯКА.

Я нижче підписаний член Товариства Запорозька Січ, відділ 234 У. Н. Союза в Елизабет, Н. Дж., складаю сердечну подяку за уділення мені запомоги в сумі $100 на імя моєї жінки Параскевії Ільків.

По шістьох літах моеї умової хороби я вернувся додому.

Микола Ільків.

СПРАВЛЕННЯ ПОХИБКИ.

В дописі про віче „Рідної Школи" в Трой, Н. Й., поміщеному в ч. 62. „Свободи" з 16 березня 1932, пропущено між жертводавцями імя о. Івана Гундяка, який зложив $2. Загальна сума збірки такасама, тільки дрібними датками прийшло не $20, а $18.

— Маю страшний клопіт з дарунками на імянини для моєї нареченої. Я обожаю її, ввесь світ кинув би я їй під ноги.

— Коли так, то купи їй земний глоьоб і кинь!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ШИКАГО, ІЛЛ.

Українські діти попisуються в Шикаґо.

Дня 13 березня мав я нагоду бути на концерті в Куртіс Салі (Будинок Красних Штук), де славна школа Сіроки (Чеха) давала пописовий концерт. Поміж іншими точками на програмі знаходимо точку сему, в якій виступала панна Анна Ковалик, котра з дуже добрим смаком відоґрала на піяні вальс Мокрейського. Приємно було мені бачити і чути, як музикальні люди принимали нашу молоду піяністку, та рівночасно жаль мені було, що Українці не мають подібних шкіл для своїх дітей. Можна би було підготовити на сей концерт щось з українського та якось ніхто про се не подумав.

При сій нагоді хочу згадати, що панна Ковалик є дочкою пана Василя Ковалика, котрий 21 літ тому зорганізував на Савт Сайд відділ У. Н. С., число 220. а сама Анна належить до Молодечого Союза вже 10 літ. Рівнож син Володимир, належить до Молодечого Союза, а на Авраменковім виступі в Сивік Опері танцював сольо „Чумак".

Д-р Г. Т. Скеґар.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Ювилейне свято в честь „Рідної Школи".

Концерти в Нюарку мають свою славу. Так щасливо зложилося, що ця громада має не тільки добрих співаків, але й неабияких дірігентів. Зокрема — знаменитий хор при українській католицькій церкві, яким управляє від десятох років учитель Теодосій Каськів. Хор і дірігент, це одно: вони зрослися разом. Це співає мабуть ґенерація, якій він уляв любов до рідної пісні, до України, перед кільканацятьма роками, у своїй українській школі.

Останній концерт, який відбувся в Нюарку в неділю, 28 лютого 1932, був присвячений вшануванню 50-ліття „Рідної Школи" в Західній Україні. Його уладжувала українська громада, що гуртується при католицькій церкві. Комітет свята в особах Михайла Шумейка як голови, Володимира Сидоровича й Дмитра Карача як секретарів, зложив програму так, що — не рахуючи численно зібраної публики — „Рідну Школу" вшанували старші й молодші; теперішність і майбутність.

Продуману початкову промову виголосив голова комітету, гром. М. Шумейко. Він також закінчив свято, висловлюючи свою втіху з його успіху. Мішаний хор українсько-католицької церкви виконав дуже вдатно кілька трудних творів, з яких особливо слід відзначити „Сонце заходить" та „Ой, ідуть тумани над Дністровими лугами". Голосово й виконанням — цей хор належить до найкращих українських хорів в Америці. Діти виконали також дуже гарно свою частину. Прегарна була деклямація „Послание" — Шевченка б. учениці української школи, Пелагії Приходи. Ледви, чи хто може собі уявити, щоби деклямація могла викликати глибше враження. Під впливом слів Шевченка, що мов батогом бють нашу заскорузлість, які пророчисто випливали з уст уродливої деклматорки, текли слухачам сльози по лиці від зворушення. Друга несподіванка, це прегарна промова другої такої вихованиці української школи, Марії Роговської. Ця промова, звернена до присутного делегата „Рідної Школи", гром. Льва Ясінчука, приковувала не тільки своєю формою, тоном і виголошенням, але й таким глибоким, а чутливим змістом, що кожний мусів вірити в щирість слів, які дзвінко розпливалися по салі. Одною з точок програми була промова дел. „Рідної Школи", Л. Ясінчука. Як усюди, так і тут його промова була змістовна, чутлива і заразом річева, перетикана прикладами й ріжними тезами. „Рідна Школа — говорив він — не тому звертається до вас з проханням допомоги, що може вона паде, ані не тому, що може не має чим заплатити мізерної платні своєму патріотичному вчительству. Вона домагається допомоги тому, що силою обставин вона мусить вести шкільну політику на міру держави, так, як веде її держава супроти державної нації. А ця політика вимагає, щоби творити свої українські школи всякого типу й роду; коли не можна за податкові гроші, то за власні. А хто покриє кошти? — питає делеґат і заразом відповідає: „Український нарід; без огляду на те, де його одиниці не жили би. Коли кажете. що часи важкі, то треба особливих зусиль." Слова представника Рідного Краю, а відтак промов місцевих діячів, о. И. Чаплинського та вчителя Т. Каськова так переконали слухачів, що зараз на салі зложили присутні готівкою $300.75, а як довідуємося — „Український Просвітний Клюб" дав від себе $50. Здається, що збірці ще не кінець.

Коли зважити, що в тій громаді уладила частина громадянства ще в листопаді 1931 віче знагоди 50-літнього ювилею „Рідної Школи" і передала з цього віча зібраних „на чисто" $422.80. то, не зважаючи на „депресію" — громада Нюарк держиться у ряді між першими громадами Америки. Вона доказує, що добра воля й охота та діяльна любов до Рідного Краю більше зробить ніж богацтво й добрі часи. Нема що говорити: Нюарк добре пописався.

Присутний.

СКІЛЬКІСТЬ ЯПОНЦІВ ЗА 60 ЛІТ ПОДВОІЛАСЯ.

У 1872 році Японія мала більше ніж 32 міліони населення. Згідно з переписом з 1930 року населення зросло до 64,448,000. Ще в 1905 році було там лише 59 міліонів людей. Хоч і смертність є велика, то народини аж такі великі, що населення за останніх 60 літ подвоілося. Коли дорахуємо до населення Японії також населення Кореї, Формози, Корусуту, дістанемо населення Великої Японії 90 міліонів.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

PLAN TO HANDLE POLISH DISPUTES PROPOSED TO NEWARK UKRAINIANS.

A standing committee of the League of Nations to handle disputes between Poland and Ukraine was suggested last night by Rennie Smith, a former member of the Minorities Commission of the League. He spoke to the Ukrainian Committee of Newark.

Nikola Nalanin presided at the meeting of 400 members of the combined Ukrainian societies of Newark.

City Commissioner William J. Egan and John C. Laeedy spoke. Addresses in Ukrainian were made by Nalanin and Chez.

Smith said it was customary for the League to "shelve the minority problems when the big things came along" and suggested this as one of the chief causes of trouble in Europe. As a remedy Smith suggested a standing committee to handle the dispute between Poland and Ukraine over the Province of Eastern Galicia.

Commissioner Egan called the Ukrainians an "industrious, substantial, intelligent and law-abiding, conservative people" and congratulated them on the unselfish interest they showed in the welfare of Ukrainias in Eprope.

Laeedy congratulated the Ukrainians of Newark on their desire to obtain liberty for their countrymen and expressed the hope the people of Ukraine would some day have the same freedom as Ukrainian-Americans.

"The spirit of nationality and the desire for liberty are the true characteristics of democracy," Laeedy said.

(Newark Evening News, Monday, March 14, 1932).

—o—

POLAND'S TROUBLED COURSE IN RE-ESTABLISHING AN OLD NATION.

Germans in Poland can look to a powerful foreign government to intervene on their behalf, but the Ukrainians enjoy no such advantage. The Ukrainians (or Ruthenes) form part of a racial group of about 30,000,000, most of whom live in the Russian Ukraine. The approximately 4,500,000 who are ruled by Poland (and who outnumber the Poles in Eastern Galicia) have long been politically separated from the Russian Ukrainians, though they have shared in the Ukrainian nationalist movement which originated in the University of Kharkoff in the middle of the nineteenth century. While in Poland Roman Catholicism is the dominant religion, the Ukrainians have a church of their own which uses the Eastern rites and the Slavonic, not the Latin, liturgy.

Under Austrian rule the Poles in Galicia, who were the dominant aristocracy, worked both with Russia and with Austria to suppress the Ukrainian autonomist movement as well as to extend the Polish language and culture in the province. So when the Austrian Empire dissolved, the Ukrainians took the opportunity to assert their independence of the Polish upper class by establishing a republic, which the Poles promptly squelched.

Since then the Ukrainian nationalists have kept up an active, and some times violent, agitation. Some, particularly the students, annoyed the Poles in much the way the Irish harassed the British during their rebellion. They cut telephone and telegraph wires and burned barns and haystacks belonging to the Polish landlords.

Several squads of cavalry and about 1,000 police were sent to Eastern Galicia. Scores of Ukrainians, without trial, were flagged with cats-o'-nine-tails and severely injured, while creameries and other property of Ukrainian cooperative societies and cultural organizations were wrecked. Commenting upon the League Council's decision, Lord Cecil, the representative of the British Government, said there should be compensation for the innocent victims of these reprisals.

(The New York Times, Sunday, March 13, 1932).

—o—

AN INTERVIEW WITH ALBERT COATES.

The state of musical affairs and a variety of the other matters, including the original score of "Boris Godunoff," were the subjects touched on in a interview with Albert Coates written by Herbert Hughes in the London Daily Telegraph several weeks ago. To quote Mr. Hughes in part:

"The scene is a Chelsea studio. Mr. Albert Coates, just returned from Moscow and happily convalescent after a tedious illness, is discoursing of affairs in Russia.

„He talks of the new opera houses being built — five or six in the large cities of Ukraine, three in the middle of Siberia. They will be the last word in building construction, in machinery, in lighting. At Charkoff there will be accommodation for an audience of 4,000.

(The New York Times, Sunday, March 13, 1932).

CONCERT PROGRAM GIVEN AT CHURCH.

Woonsocket Ukrainians Mark 71st Anniversary of Death of Taras Shevchenko.

A concert program was given yesterday afternoon in St. Michael's Ukrainian Church, Woonsocket, marking the 71st anniversary of the death of Taras Shevchenko, national poet of the Ukraine.

Selections by the mixed choir, songs and dramatic readings by the boys' and girls' glee clubs were features of the program, which was given under the direction of Rev. V. A. Kaskiw, pastor of the church.

The serf who laid the foundation for Ukrainian literature spent most of his life in bondage and yesterday's program paid him honor through the presentation of many of his poems that have been set to music. All of the parish societies participated in the exercises.

The mixed choir sang "The Last Will," "Oh, in the Orchard," "The Orphan," "Praise to Ukraine," "The Moon Has Risen" and "Praise to Taras."

The girls' chorus rendered "Sewing Three Nights" and "Such Is Her Task." Solos were given by Miss Mary Wecal, Anna Pidhoreska, Jennie Horodeska, Mrs. Stasia Stryk and Jacob Procyszen. Miss Mary Poznanski was the accompanist.

Rev. Fr. Kaskiw gave an address on "Chevchenko the Great Christian." Dramatic readings included "Ukraine in Exile" by M. J. Procyszen, "Sorrow For My Family," by Miss Mary Cysla, and selections by Stella Pankiw, Anna Cerota, Sophie Romynik, Stella Kava, Stella Czarna and Russell Huk.

The committee on arrangements included Fr. Kaskiw, Vasil Czarney, Mocey Koperniuk, Thomes Laba, Thomas Kokolski, Philip Stoyko, Kost Kornicki and Harry Nolick.

(The Providence Journal, Monday, March 14, 1932).

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 2 березня померла Магдалина Онисько, жінка Василя, теж члена У. Н. Союза. Покійна походила з села Баворів, повіт Тернопіль, Західня Україна. До У. Н. Союза вступила в 1926 р. і була членицею Сестрицтва „Любов", від. 177 У. Н. Союзза в Провіденс, Р. Ай.

Прощальне слово виголосив прот. о. Каськів з Вунсакет, Р. Ай. У своїх словах підніс вагу такої організації, якою є наш У. Н. Союз, вказуючи на велике число присутних на похороні, які належали по більшій части до Союза.

Покійна оставила мужа й четверо сиріт.

Хай земля буде їй пером.

Стефан Рекрут, секр.

РУЧНА ГРАНАТА ПРОТИ ЕКЗЕКУТОРА.

В Нових Черновіцах біля Берна (Чехословаччина) прийшов до столяря Штави екзекутор, щоби заняти матеріял і продати, бо столяр винен був за податок. Столяр жалівся на крізу, що його підприємство впало та не має навіть на прожиток. Екзекутор сказав, що розуміє його, та приказ мусить виконати. Коли екзекутор узявся за діло, Штава вийшов на хвилинку й вернувся з двома ручними гранатами. Екзекутор зрозумів небезпеку та пустився втікати. Столяр кинув гранату. Граната зранила екзекутора лише легко, а Штаву розшарпала.

ТАРЗАН І ДОРОГОЦІННОСТИ З МІСТА ОПАР.

(91)

Ранком на третій день Тарзан почув тупіт коня, а скоро потім занюхав запах коня й білої людини. Він швидко побіг у тому напрямку, звідки до нього долітат тупіт та запах. Скоро зпоза дерев Тарзан побачив одинокого їздця на коні. Не важко було Тарзанови пізнати в тому їздцеви того, що колись украв у нього його блискучі камінці. Тарзан рішив, що тепер є нагода зловити цього злодія й коли хоч не відібрати своїх камінців, то віддячити йому.

Перекрадаючись по деревах, Тарзан вийшов назустріч Веперови. Тарзан примостився на гилках і став чекати, поки Вепер надіде ближче. Вепер їхав досить спокійно, не підозріваючи, що небезпека так близько. Він тепер думав лише про втечу від Арабів, а тому й прислухувався час від часу, чи не чути тупотіння арабських коней. Вепер несподівано почув, що щось важке впало з дерева на коня й чиїсь залізні руки обхопили його.

Не треба говорити, як переляканий був такою несподіванкою Вепер, а ще більше, який його жах охопив, коли він уже на землі побачив, що на нім сидить великий Тарзан і своїми залізними пальцями тисне його за горло. „Де мої камінці?" — питався його Тарзан. „Де ти їх дів?" Тарзан попустив трохи його горло й Вепер прохарчав: „Мій дорогий лорде Ґрейсток! Невже ти вбєш мене, безборонну людину? Лорде Ґрейсток, пощадіть мене й не вбивайте!"

Рука Тарзана пустила горло Веперови. „Лорд Ґрейсток! Лорд Ґрейсток!" — повторював Тарзан, щось пригадуючи. „Хто він? Де я чув це імя?!" — питався Тарзан. „Ти, ти лорд Ґрейсток! Чуєш, ти лорд Ґрейсток!" — кричав що було сили Вепер. „Ти був поранений у голову камінням і стратив від того память. Це було тоді, як ти пробирався до Опару зі своїми Вазирами, щоб дістати там золото! Ти Джан Клейтон, лорд Ґрейсток!" Тарзан почав щось пригадувати.

—o—